

Beckmann naar Boijmans

Download hier hoog resolutie beeldmateriaal

Het olieverf schilderij ‘Apollo’ van de Duits expressionistische kunstenaar Max Beckmann krijgt mede dankzij de Vereniging Rembrandt een plek in de Boijmans Van Beuningen collectie. Het werk werd verworven van en deels geschonken door de Marie-Louise von Motesiczky Charitable Trust die eerder twintig werken doneerde.

‘Apollo’ (1942) is het tweede schilderij van Max Beckmann (1884-1950) in de collectie van Museum Boijmans Van Beuningen tezamen met 28 tekeningen, het prentenportfolio Day and Dream uit 1946 en zeven andere grafische werken van Beckmann. Mede dankzij de Vereniging Rembrandt is het olieverfschilderij vanaf najaar 2021 zichtbaar voor het publiek in de aanwinstenvitrine van Depot Boijmans Van Beuningen en vanaf de opening van het museum krijgt het een plek in de vaste collectie-opstelling. De tegenstellingen in het werk -geschilderd in de oorlogsjaren in Amsterdam - staan voor de rede die het moet winnen van de waanzin. ‘Apollo’ bevat de kenmerkende symbolische lading die ook Beckmanns beroemde triptieken hebben, en is een raadselachtig en beklemmend schilderij, dat laat zien hoe de kunstenaar reflecteerde op de wereld om hem heen.

Fusien Bijl de Vroe, directeur Vereniging Rembrandt: *“Kunst als licht in duistere tijden, dit bijna tachtig jaar oude werk van Beckmann is opeens weer heel actueel. Het is goed om te zien dat Museum Boijmans Van Beuningen ook in deze periode kansen grijpt om te investeren in zijn collectie. De leden van de Vereniging Rembrandt zijn er om het museum hierbij te helpen. Want de vaste collectie blijft en zal weer te zien zijn, in de nabije toekomst en lang daarna!”*

Sjarel Ex, directeur Museum Boijmans Van Beuningen: *“Museum Boijmans Van Beuningen is trots op het kunsthistorische speurwerk dat ten grondslag ligt aan de vondst van dit raadselachtige schilderij uit Beckmann's Nederlandse tijd en is Vereniging Rembrandt en Stichting MBVB, haar vrienden stichting uit 1939, zeer dankbaar voor de financiële hulp bij het verwerven ervan.”*

Max Beckmann

De Duitse expressionistische kunstenaar Max Beckmann genoot in de jaren twintig van de 20ste eeuw veel aanzien als kunstenaar en als professor aan de Städelschule in Frankfurt. Door de opkomst van het nationaalsocialisme en het wantrouwen jegens de moderne kunst, werd zijn werk entartet (gedegenererd) verklaard. Meer dan 600 van zijn schilderijen werden in beslag genomen bij Duitse musea. Beckmann verloor zijn baan in 1933, mocht niet meer tentoonstellen en week eerst uit naar Berlijn. Toen zijn kunstwerken werden opgenomen in de beruchte tentoonstelling ‘Entartete Kunst’ in 1937 ontvluchtte Beckmann Duitsland en strandde hij in Nederland, waar hij in ballingschap leefde van 1937 tot 1947. Dat jaar emigreerde hij naar de Verenigde Staten. Hij doceerde aan de University Art School in Saint Louis en vanaf 1949 in New York. In 1950 overleed hij plotseling aan een hartaanval. Zijn tweede vrouw beheerde zijn nalatenschap.

Apollo

Beckmann werkt eind 1941, begin 1942 aan ‘Apollo’. Op het werk zien we voorop Apollo, de zonnegod, tevens god van de kunsten rijden. Niet zoals iconografisch gebruikelijk op een wagen voortgetrokken door paarden, maar op een gevleugeld beest dat aan een leeuw of luipaard doet denken. Het toortlicht verlicht de grot, met aan weerszijden doorkijkjes in de ondergrondse gangen. Links en rechts op de voorgrond staan enorme flessen champagne. Het is treffend dat Beckmann tijdens de oorlogsjaren de grotten van Valkenburg gebruikt als een duister oord waar Apollo licht brengt omdat het de plek was waar mensen hun toevlucht zochten in deze oorlog, als schuilplaats, maar ook al in de eeuwen daarvoor. Buiten de toelichting van Beckmann die is opgetekend in de oevrecatalogus van zijn werk, heeft hij geen uitleg over dit werk gegeven. In 1938 schreef hij dat het weinig zin heeft om zijn werk aan mensen te laten zien die de gevoeligheid missen om het uit zichzelf te begrijpen.

Oeuvre

Het grootste deel van Beckmanns oeuvre bleef in Duitsland of ging mee naar Amerika. Belangrijke topstukken kwamen terecht in de collectie van het Saint Louis Art Museum, dat de grootste verzameling werk van Beckmann heeft in de VS. Het imposante portret van Lütjens, zijn vrouw en hun dochter Annemarie (1944) werd ruim tien jaar geleden ook met steun van de Vereniging Rembrandt verworven van nazaten van de kunstenaar.

Vriendschap

Museum Boijmans Van Beuningen kwam in 2017 in contact met de Marie-Louise von Motesiczky Charitable Trust, die de nalatenschap beheert van Van Motesiczky, een joodse kunstenares, afkomstig uit een welgestelde Weense familie. Zij vluchtte na de Anschluss in 1938 met haar moeder via Amsterdam naar Engeland. In Duitsland had ze les gevolgd bij Beckmann en stelde ze zijn tweede vrouw aan hem voor. De Trust schonk in 2017 twintig werken -elf schilderijen en negen tekeningen - van Von Motesiczky aan het museum. Dat was vanwege de band die ook zij had met Nederland, maar ook omdat de collectie van het museum werk van Beckmann en Kokoschka bevat, die ze beiden heeft gekend en door wie ze werd beïnvloed. Tijdens de oorlog hadden Von Motesiczky en Beckmann regelmatig contact. Ze stuurde hem geld voor schilderbenodigdheden en bemiddelde bij aankoop van zijn schilderijen. Er is wel geopperd dat de liggende figuur in 'Apollo' is gemodelleerd naar deze kunstenares. Beckmanns weduwe liet het schilderij na aan Von Motesiczky die het nu aan Boijmans heeft overgedragen.

Apollo bij Boijmans

Vanwege de rijke betekenis en de sterke beeldtaal is 'Apollo' niet alleen een belangrijke versterking van de collectie expressionisme van Museum Boijmans Van Beuningen, maar biedt het werk ook nieuwe mogelijkheden om dwarsverbanden tussen verschillende deelcollecties uit te lichten en te duiden. Gezien de sterke mystieke en droomachtige uitstraling van het werk zijn er ook raakvlakken met de collectie surrealisme, een beweging waarvan het museum een buitengewoon sterke verzameling heeft. Het museum is nu gesloten voor renovatie, maar in najaar 2021 opent Depot Boijmans Van Beuningen de deuren voor het publiek, als eerste publiek toegankelijke kunstdepot ter wereld. In het atrium van het spiegelende gebouw hangen dertien grote glazen vitrines, en één daarvan zal gewijd worden aan nieuwe aanwinsten, waaronder 'Apollo'. De aanwinst zal tevens ook te zien zijn op hoogtepunten-presentaties in het depot en later in het gerenoveerde museum.

Bijschrift beeld: Apollo, Max Beckmann, 1942. Olieverf op doek; 69,5 x 89,5 cm.
Gedeeltelijke aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt (mede dankzij haar Themafonds Moderne kunst, haar Dura Kunstfonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds) en Stichting Museum Boijmans Van Beuningen / gedeeltelijke schenking Marie Louise von Motesiczky Charitable Trust.

OVER MUSEUM BOIJMANS VAN BEUNINGEN

Boijmans Van Beuningen – een huis voor verbeelding, inspiratie en creativiteit

**museum van
boijmans beuningen**

Museum Boijmans Van Beuningen